

Asia: VN/15547/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain 22 §:n ja sosiaalihuoltolain 50 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kantanne ajokorttilausuntojen rajaamisesta pois julkisesta perusterveydenhuollosta

Kannatetaan palveluvalikoiman kriittistä arviointia, vaikka tosiasiallisesti muutos voi heikentää asukkaiden yhdenvertaisuutta ja ajokorttitarkastusten vaikuttavuutta.

Asukkaiden yhdenvertaisuus heikentyy, koska yksityislääkäripalveluja ei ole kaikkialla tarjolla.

Ajokorttitarkastusten vaikuttavuus heikkenee, koska yksityispuolella ei ole käytettävissään kaikkea sitä tietoa, mikä liittyy julkisen puolen hoitoon. Potilashan voi kieltää tietojen näkymisen toimijoiden välillä. Tietojen näkemisen ongelma tulee ratkaista ennen lain täytäntöönpanoa.

Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen vaikutuksista (jakso 4.2)? Onko lakiehdotuksella jotain sellaisia vaikutuksia, joita ei esitysluonnoksessa vielä ole otettu huomioon?

Kysymys suunnattu hyvinvointialueille: laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä perusterveydenhuollossa alueellanne vuosittain? Kuinka suuri osa palvelun kustannuksista perusterveydenhuollossa pystytään kattamaan palvelusta perittävillä asiakasmaksuilla?

Noin 1000. Asiakasmaksut kattavat enintään 25% kustannuksista.

Kysymys suunnattu hyvinvointialueille: laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä erikoissairaanhoidossa alueellanne vuosittain? Kuinka suuri osa palvelun kustannuksista erikoissairaanhoidossa pystytään kattamaan palvelusta perittävillä asiakasmaksuilla?

Tilastoituja lausuntoja noin 20. Asiakasmaksut kattavat enintään 10% kustannuksista.

Kysymys suunnattu yksityisille lääkäriasemille: Teillä laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä vuosittain?

-

Hyvinvointialueille ja yksityisille lääkäriasemille suunnattu kysymys: Kuinka paljon yhden ajokorttilausunnon laatiminen vaatii lääkärin tehokasta työaika?

Lausunnon laatiminen vaatii noin 30 min ajan.

-

Hyvinvointialueille ja yksityisille lääkäriasemille suunnattu kysymys: Kuinka paljon yhden ajokorttilausunnon laatiminen vaatii sairaanhoitajan tehokasta työaika?

-

Muita huomioita esitysluonnoksesta?

Esitysluonnoksessa sosiaalihuoltolain 50 §:n muuttamiseksi ei muutosta ole perusteltu tai sen vaikutuksia arvioitu juuri lainkaan. Esitysluonnoksessa todetaan, että sosiaalihuoltolakiin ehdotetaan teknisluonteista muutosta.

Lain nykyisen sanamuodon mukaan oikaisuvaatimuksen voisi käsitellä hyvinvointialueen yksittäinen viranhaltija. Etelä-Savon hyvinvointialue näkee tarkoituksenmukaiseksi, että oikaisuvaatimusten käsittely voitaisiin toteuttaa edelleen viranhaltijan toimesta ja pitää ko esitystä perusteettomana ja epätarkoituksenmukaisena.

Toimielimet muodostuvat poliittisesti valituista luottamushenkilöistä. Yksilöasioita käsittelevän toimielimen jäsenillä ei siten edellytetä olevan käsiteltäviin asioihin liittyvää koulutusta tai juridista osaamista. Toimielin ei lähtökohtaisesti tuo ratkaisutoimintaan mitään lääketieteen tai sosiaalihuollon sisällön tai juridisen tulkinnan lisäasiantuntemusta, vaan sen tehtävänä on toimia edustuksellisen demokratian toteuttajana hyvinvointialueen päätöksenteossa.

Viranhaltijakäsittelyssä oikaisuvaatimukset käsittelee eri viranhaltija, kuin joka on tehnyt alkuperäisen päätöksen. Etelä-Savon hyvinvointialueella oikaisuvaatimukset on käsitelty sosiaalihuollon johtavan viranhaltijan toimesta tarvittavan koulutuksen ja kokemuksen omaavan viranhaltijan esittelystä ja valmistelusta, jolloin käsittelyprosessi on asiakkaan oikeusturvan kannalta monitahoinen ja yhdenmukainen. Asiakkaalla on oikaisuvaatimuksesta annettuun päätöksen muutoksenhakumahdollisuus hallintotuomioistuimeen.

Yksilöjaostossa käsiteltävät asiat ovat salassa pidettäviä ja sisältävät yleensä arkaluonteisia erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Luottamushenkilöjäsenet luonnollisesti tuntevat ja noudattavat salassapitoa, mutta käsittely monijäsenisessä toimielimessä lisää riskiä jonkin virheen mahdollisuuden tietosuojan suhteen.

Asiakkaan edun näkökulmasta oikaisuvaatimukset tulisi käsitellä kiireellisesti, jolloin päätös voidaan itseoikaisun tapaan arvioida uudelleen ja mahdollisesti korjata, mikäli siinä huomataan virhe. Oikaisuvaatimusten viranhaltijakäsittely on kokemuksemme mukaan merkittävästi nopeampaa kuin toimielimessä käsittely.

Käsittelyn nopeutumisen lisäksi toimielinkäsittelystä luopuminen toisi säästöjä ja tehokkuutta, kun hallinnollinen työ vähenee ja suorat toimielinkokouksista aiheutuvat kustannukset (hallinnollisen työn lisääntyminen, kokousten valmistelu, järjestäminen ja luottamushenkilöille maksettavat kokouspalkkiot jäävät pois.

Muutoksenhaun kokonaisuuden ja oikeusturvan kannalta on selkeämpää malli, jossa viranomaisen käsittelee oikaisuvaatimukset puhtaasti viranhaltijatyönä ja tässä prosessin vaiheessa voidaan

korjata nopeasti mahdolliset selkeät virheet tai arvioida lain tulkinta vielä uudelleen toisen viranhaltijan toimesta. Tämän jälkeen asiat siirtyvät varsinaiseen organisaatiosta täysin erilliseen muutoksenhakuun eli hallintotuomioistuimeen (Vrt. menettely Kelan päätöksissä, jossa ei ole myöskään luottamushenkilöistä koostuvaa toimielintä, vaan oikaisuvaatimukset käsittelee asiaan perehtyneet viranhaltijat).

Etelä-Savon hyvinvointialueen näkemyksen mukaan hyvinvointialueella on oltava mahdollisuus päättää itse oikaisuvaatimuksen käsittelevä viranomaisen. Etelä-Savossa viranhaltija on käsitellyt oikaisuvaatimukset ja prosessi on toiminut hyvin ja kustannustehokkaasti, eikä asiakkaisen oikeusturva ole vaarantunut. Hyvinvointialueen kustannukset kasvavat merkittävästi, jos oikaisuvaatimusten käsittely palautetaan monijäseniselletoimielimelle.

Lokka Seppo

Etelä-Savon hyvinvointialue - Lausunnon valmistelijat: palvelualuejohtaja Marjo Numminen ja sosiaali- ja integraatiojohtaja Marika Huupponen.